

Narodna Straža

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
SIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
DANAŠNJI BROJ Kr. 4.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI DO
KONCA GODINE Kr. 60. — ZA INOZEMSTVO
Kr. 100 — OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 23.

Sibenik, 24. prosinca 1921.

God. I.

Betlemska svjetlost.

Iza pet godina rata i dugog nenasnog tuđinskog ropstva vraća se ljetos božićna svečanost u ljepšem čaru i ugodnom raspoloženju duhova, u slatkoj slobodi, te nam mnogo milije zvuči andeoski pozdrav betlemske moći: „Slava Bogu u visinama, a mir ljudima na zemlji dobre volje!“

Svjetlost, koja je sinula iz malenog judinog grada, obasjala je bijedno čovječanstvo te mu je rasvijetlila put, kojim je moralo da udari. Ona sretna noć donijela je svijetu sjajni dan, te otvorila novu epohu svjetskoj civilizaciji i društvenom poretku.

Kadgod obnavlja kršćanstvo ovaj događaj, sved nalazi novog poriva, jakog oduševljenja, neiscrpivih podviga, sved svježih ideala i duboke ljubavi prema svemu, što ima velika na zemlji. U ovoj svetoj uspomeni prima čovječanstvo nove uslove obnove u radu za narod i domovinu.

Betlemska svjetlost iza tolikih vijekova, kroz sve patnje i borbe, koje je historija zabilježila, ona jednako sjaje nad mutnim obzorjem svijeta, te pokazuje svim narodima stazu, koja jedina vodi sreći, napretku i slobodi.

Dolazak Krista i njegov pleminiti, nedostiživi nauk proizveo je u svijetu radikalni preokret, proizveo je pravu socijalnu revoluciju, te vrhunaravnu obnovu u srcu pojedinca i naroda. Ideja, koja je granula s betlemske špilje, imala je u sebi toliko jakosti, da prepoređi svijet i sruši sve ono, što je staro poganstvo podržavalo u narodima i ljudskim dušama.

Nikad kao danas se ne čuti potreba moći kršćanske ideje. U nijedno doba, kao u naše, ljudski um, pa i pri vrhuncu napretka, ne traži vrhunaravnu svjetlost, da ne zaluta. Nikad kao danas se ne opaža opća nužda nekoga vrhunaravnog spasa. Civilizacija nije donijela zadovoljstva, već je turnula svijet u tešku duševnu krizu, iz koje on svim naporima i sredstvima gleda da izađe. Laća se moderna Evropa svakog nauka, upotrebljava sve, samo da se prepoređi, ali zaboravlja da upre svoje oči prema betlemskoj svjetlosti.

Za ispražnjenje treće zone.

Prošlo je već 13 mjeseci, da je sklopljen ugovor u Rapallu između naših i talijanskih delegata, a da još nije ispražnjena treća zona i oslobođena tamošnja

Evo, čovječanstvo je nedavno izašlo iz okrutnog, krvavog klanja. Bilo se nadati, da će to za ljude biti korisna škola novoga života, duhovnoga prepoređa i sveopćeg mira, ali ipak kao da nije sve ovo dosta. Kao da oni milijuni mrtvih moraju tek biti prvi obrok sveopćeg rasula, jer se čovječanstvo još nije umirilo. Narodi Evrope još su na oružju. Bogati narodi nastavljaju osiromašivati, sisati siromašne. Državnici svijeta i mogućnici zlorabljujući ovaj totalni rasap svih sistema i svih režima, vode narode bijedi, ekonomskoj propasti.

Naš narod, dionik evropske obitelji, prošao je kroz sve teške klance jadikovce, uzdržao je sve borbe, opirao se u svojoj krvi samo da dodje do prepoređa, do slobode. Njegove stoljetne patnje nijesu bile uzaludne. On je doživio svoje otkupljenje, svoje dugo željeno oslobođenje i ujedinjenje.

Uza svu ovu neizrecivu sreću on još nije smiren, on ne može još reći, da je sve svršilo. Rane, koje tište narode, tek izašle iz krvave kušnje svjetskog klanja, i na njegovom su tijelu još nezacjeljene, i njemu treba lijeka, da se potpuno prepoređi.

Betlemska svjetlost i nad njim sjaje uvijek blistavo, uvijek čarno. Ova sretna svjetlost vodila ga je kroz svu njegovu historiju, te mu nije dala nikad da klone, da potpuno zaluta stramputicom. Baš sada, kao nikad, kad stavlja naš narod temelje svojoj stečenoj kući, kad je uređuje, treba vrhunaravne obnove. U sjaju ove svjetlosti treba graditi, prepoređiti sve slojeve naroda. Na zrakama vječnih Kristovih načela mora Jugoslavija počivati, a onda je napredak, opstanak njezin siguran. Djelo oslobođenja bit će onda potpuno dograđeno, a unutrnje zadovoljstvo i međusobna ljubav zavladat će širom naše krasne domovine.

Naš narod koracat će siguran i nepobjediv svojoj veličini i zadaći, koju ima u povijesti svijeta, ali mora držati uprte oči prema betlemskoj svjetlosti.

nam tim ugovorom nijesu mogli da otmu, i ako su se na to bili svečano obvezali.

Zadnjih dana dapače se službeno javlja iz Rima, da su sasvim bez temelja sve glasine o skorom ispražnjenju treće zone sve dotle, dok se ne sklope i ne odobre svi ugovori (ekonomski i kulturni) predviđeni u rapalskom ugovoru.

Naši državnici u Beogradu kao da su zaboravili na ovu našu tužnu i nesretnu braću. Ne miču se, da ovo pitanje požure, da prisile Italiju na vršenje zadane riječi, sklopljenog i potpisanog ugovora. Zašto ne apeliraju na Savez Naroda? Kao što je Savez Naroda znao prisiliti našu državu, da povuče svoju vojsku iz Albanije, i ako je ona tu bila, samo da obrani naše ugrožene granice, neka pokaže svoju nepristranost i pravednost, pak i Italiju prisili, da jednom ostavi ove naše krajeve, koje je već dosta isisala, izmučila i uništila, kao što se i obvezala rapalskim ugovorom.

Trgovački pregovori između nas i Italije, kako je prošlih dana bilo javljeno, imali bi se u Beogradu nastaviti i u najskorije vrijeme imao bi se sklopiti konačni trgovački ugovor između naše države i Italije. Na ovo dake pristaje naša vlada, i ako još nije ispražnjena treća zona, i ako još nije riješeno pitanje pripadnosti Baroša, i ako službeni talijanski krugovi očito izjavljuju, da ne će isprazniti treće zone, dok ne pristanemo, da se lička željeznica, koja ide preko Knina, spoji sa Zadrom i dok se ne sklope i odobre svi ekonomski i kulturni ugovori, koji su se po rapalskom ugovoru imali sklopiti tek iza ispražnjenja nama pripalih naših krajeva. Talijani, vidi se, hoće da nas ucjenjuju, a naša vlada im ide na ruku tim, što to ne vidi ili ne će da vidi.

Zadnji zemaljski kongres radikalne stranke u Beogradu iza izvještaja ministra Pašića o našoj vanjskoj politici u jednoj rezoluciji izjavio je, da „očekuje, da će se zaključiti rapalskog ugovora

čim prije ispuniti, a onda da će se između dviju susjednih država uspostaviti što prije najprijateljskiji odnosi.“ Mi naprotiv izjavljujemo, da je više dosta čekanja, jer svako daljnje čekanje i popuštanje Talijanima je zločin, koji počinjamo prema našoj bijednoj braći u trećoj zoni. Oni su više ojađeni i ozlovoljeni na nas, te gube više svaku nadu u konačno oslobođenje. Tome se nije ni čuditi, kad za sve ovo znadu i sve to vide.

To čekanje i popuštanje može za nas biti i sudbonosno. Poznato nam je, da je program talijanskih fašista sada, iza kako je uklonjena opasnost komunističkog prevrata u Italiji, da treba svu aktivnost posvetiti potalijančenju naših ljudi u još okupiranim i već prisajedinjenim krajevima i propagandi, da naši ljudi već prije ispražnjenja optiraju za talijansko državljanstvo te potpomaganju tendence, da se otcijepi Hrvati i Slovenci od Srba. To oni nažalost već i čine. Velika je dakle pogibelj, da izgubimo toliko naših ljudi, jer znamo dobro, da fašisti rabe svaka, pa i najgora sredstva, samo da dođu do svoje svrhe. Ne znamo hoće li mnogi naši ljudi, razočarani zbog našeg nemara za njih, konačno popustiti ovoj napasti, varavim obećanjima i nasilju fašista. Ta je pogibelj još veća radi velike oskudice i potpune ekonomske propasti, do koje su tuđinskom evakuacijom, još neriješenim novčanim pitanjem i otpuštanjem naših pomoraca dovedeni ovi krajevi. Glad prijeti tim našim krajevima. Crni im je Božić svanuo. Tko im prvi pomogne, toga će blagosiljavati.

Stoga mi ne očekujemo, nego zahtijevamo od naše vlade, da traži od Italije, neka već jednom isprazni našu treću zonu i dok ne isprazni, neka ne nastavlja pregovora za nikakve ugovore. Dosta smo žrtvovali i izgubili u Rapallu, više ne smijemo popuštati. Neka Italija ne bude htjela, da održi zadanu riječ, neka se apelira na Savez Naroda i njemu prikaže cijela stvar. Vidjet ćemo onda, da li on mjeri svakome istom mjerom!

Heroj vjere i naroda.

„Gospode, tko će teći pred nama i biti vojvoda u ratu?“

V. — Ove riječi ponavljamo kao i sinovi Izralovi iza Jozueine smrti prigodom prve godišnjice smrti velikog jugoslavenskog biskupa prognanika, prepoređitelja katoličke Slovenije i Hrvatske, dr. Antuna Mahnića.

Katolički pokret u Sloveniji i Hrvatskoj ne možemo spominjati, a da ne spomenemo i ime Mahnića. Biskup Mahnić bio je heroj jugoslavenstva i heroj katoličke crkve. Njegov rad počinje g. 1884, kad je u Sloveniji navijestio oštrm

kritikom boj liberalizmu, koji je bio duboko prodro u život Slovenije. Austrijskoj je vladi bio nepoćudan, pa ga je premjestila u siromašnu krčku biskupiju. U Sloveniji je dr. Krek nastavio na započetom putu.

Došavši u Hrvatsku odmah je započeo djelo kršćanskog prepodora. Bori se odlučno za staroslavensku bogoslužje i osniva Staroslavensku Akademiju za obranu glagoljice. U svojoj biskupiji održao je silnu borbu protiv Talijana.

Kad je tršćanski namjesnik barun Rinaldini upitao Mahnića, hoće li ukinuti glagoljicu, on mu je odgovorio: „Ne samo da je ne ću ukinuti, nego ću je svom dušom braniti!“ Tužen je bio sv. Stolici, da širi shizmu. On se sjajno opravdao poput sv. braće Cirila i Metoda.

Austrijske su vlasti pomagale Talijane u borbi protiv Hrvata i tražile od svećenika, da djecu poučavaju u talijanskom jeziku. Mahnić se tomu odlučno usprotivio protestirajući protiv vlade, koja dira u slobodu djetinje duše, jer da se to ne događa ni kod barbarskih naroda. On je istakao javno, da ne će trpjeti nasilja u izvršavanju svoje biskupske dužnosti.

Osniva zatim tiskaru „Kurykta“ znajući, da bez štampe ne može ništa postići. Iz te tiskare nikao je katolički pokret u Hrvatskoj. U njoj počinje izlaziti „Luč“ i „Hrvatska Straža“.

Katolički pokret u Hrvatskoj započeo je on organizacijom omladine, a „Luč“ je bila vjiesnik tih mladih boraca za kršćanske ideje. Njegovom inicijativom osniva se „Domagoj“, a kasnije i ostala kat. akad. društva, jer se u par godina silno razvila organizacija katoličkog daštva. Na katoličkim sastancima daštvo oduševljeno pozdravlja svoga ocu i vođu. On im šalje poslanice, u kojima on označuje temeljna načela katoličkog pokreta i daje daštvu upute u praktičnom životu i organizatornom radu.

Istim načinom, kojim je u Sloveniji pobijao liberalizam, pobijao ga je i u Hrvatskoj, poglavito u znanstvenoj reviji „Hrvatskoj straži“.

Dr. Antun Mahnić bio je odrješiti borac za narodno jedinstvo. Oštro se oborio na Austriju, koja je potpirivala konfesionalnu mržnju i htjela da katolicizam izrabi u svoje imperijalističke svrhe. Napisa je o tom nekoliko članaka, od kojih su neki bili u cjelini zaplijenjeni. Zatim se oborio na pangermanizam veleći: „Germanstvo hoće da se kao tuđi element uvriježi u slavensko tijelo. Ovakove aspiracije same sebe ži-gošu kao nasilje, kao prostu oti-maćinu“. Austrijski Nijemci nazvali su ga „Sviralom velikog Orijenta“, jer se on oborio na namjeru njemačkih protestanata, da dekristijaniziraju pravoslavne i da ih odijele od katolika. Nijemci su htjeli da svi vršimo službu grobara vlastite domovine i zajedničke narodne budućnosti.

Talijani su od zarobljenih jugoslavenskih krajeva napravili grobnice i tamnice. Biskup Mahnić šalje mirovnoj konferenciji memorandum protiv talijanskog barbarstva, u kojem protestira protiv talijanskih divljaštva veleći, da je Bog blagoslovio oružje boraca slobode. „Najdragocjenije dobro naroda jest sloboda vjervanja i savjesti. Prokletstvo svim silnicima, koji se usuđuju u hram Gospodnji s mačem u ruci! Jugoslaveni s prezirom odbacuju novoga tlačitelja, koji se name-tnuo silom.“

Talijani ga napokon na prevaru zarobiše i poslase u zatočenje u Italiju. Blizu godinu dana podnosio je užasne muke u zatočenju i potpuno shrvan povratio se u Zagreb, gdje je nakon nekoliko mjeseci preminuo ovaj skup prognanik, patnik i narodni mučenik. Ni u progonstvu nije zaboravio svoje domovine, te dovikuje svom narodu: „Osvanuo nam veliki dan, a na nebu nam se ukaza znak S. H. S. Narode moj, u ovom češ znaku pobjediti! Hrvati, Srbi, Slovenci! Božja je volja, da ostanete navjeka nerazdruživo ujedinjeni. Promisao odredila vas je za visoke ciljeve. Gdje je izdajnička ruka, koja se usuđuje rušiti ovo jedinstvo? Sto je Bog združio, čovjek neka ne rastavlja!“

Prigodom njegove smrti sva je naša štampa isticala dra Mahnića kao uzor značajnika i ro-

doljuba. Jedna engleska revija istakla je, da je on bio pionir religioznog i nacionalnog napretka i najstrašniji protivnik modernog poganstva. A jedan slobodni zidar rekao je, da je Mahnić narodni velikan, učitelj, borac i jedinstvena pojava, kakvoj je jedina naći sličnoga među drugim narodima svijeta.

POSTANAK KAPITALIZMA.

U ovom vijeku, mnoge je ljude obuzela želja da postanu bogati, jer drže, da onaj jedino može biti zadovoljan, koji novcem može zadovoljiti svim tjelesnim potrebama. Neki od tih ljudi, ako su spretni i obrtni, obogate se na pošten način, ali većina je njih, koji su sljedbenici Macchiavellia i vjernici boga Merkura. I tako u današnjem vijeku moderni kapitalisti postaju preko noći bogati, što se prije nije moglo dogoditi.

U starom vijeku malo je bilo moćnih kapitalista. Prokonsuli su obično postajali bogati guleći poreze u provincijama. To nam pokazuju primjeri Krasa, Lukula i Verresa, pa kralja Kreza. Drugi su se lihvarenjem bogomogli velikih zemljišnih posjeda, koje su robovi obrađivali. Takvih agrarnih kapitalista bilo je u starom Rimu, pa ih je mnogo u današnjoj Italiji i Engleskoj. U srednjem vijeku su bili feudalni seniori većinom jagrarni kapitalisti, jer je prevladavalo u to doba prirodno gospodarstvo, a budući da je u njihovim rukama bila sva politička vlast, vazal nije nikako mogao postati kapitalista. No u novom vijeku sve većma što su se ljudi oslobadali feudalnog sistema, to su se pojedincima u slobodi otvarali novi putevi do bogatstva.

Kad se otkrila Amerika i razvio veći saobraćaj sa Indijom i Azijom uopće, onda su poduzetnici u Evropi mislili, kako da na te nove trgovce donesu što više i cjenije robe. Oni su naime iz lokalnog ili unutrašnjeg državnog prometa svrnuli veću pažnju na novi vanjski promet. Tako se počinje razvijati međunarodna trgovina. No da što više robe produciraju, trebali su više radnih i jeftinih sila. Tu im je došla u pomoć tehnika. Industrija se počela naglo razvijati, kad su mašine počele nadomještati čovječju radnu silu. U prvom redu dolaze tu strojevi na paru i elektriku, koji su se osobito ovo zadnje po vijeka razvili. Naravski da su mašinama

Iza prve godišnjice smrti mrtvoga vojvode katoličkoga pokreta stoje redovi njegovih učelnika pomnožani, čvrsti i neoborivi. Njegove poslanice njima su putokaz u radu za vjeru i domovinu, a lik mrtvoga pastira dočarava im iluziju svjetionika, koji im pokazuje put k vječnoj Dobroti i Istini.

poduzetnici izradivali mnogo više, te su ih opet na nove svjetske trgovce prevažali brzim željeznicama i parobrodima, i tako su velikom konkurencijom uništili mali domaći obrt i sebe brzo obogatili. Ako jedan poduzetnik nije mogao da kupi mnogo strojeva, udružilo se njih više, pa su višim kapitalom postigli ono, što su željeli, i obogatili se. No uza sve mašine trebalo je radnika. A te su lako našli, jer su kapitalistima pogodovali socijalne tadašnje prilike.

Koncem srednjega vijeka cehovi su bili u trulom stanju. Lokalne razmirice i mizerije nijesu mogli sami cehovi između sebe riješiti, pa se za često članovi obraćali sudu države, da im riješi čisto unutrnje njihove nevolje. To je naravski umanjivalo ugled cehovske organizacije, dok nije napokon francuska revolucija ukinula potpuno tu sredovječnu ustanovu. Radnik više nije imao nikakva udruženja, nikakve pravne obrane, već je bio prepušten sam sebi. U to vrijeme, kad je svijest udruženja bila radniku zabranjena, kapitalistima se pružila prigoda, da dobiju radnike uz cijeni novac. A radnik je išao, jer mora da živi. Sve da je imao maleni kapital, on nije mogao konkurirati s kapitalistom, već se morao upreći u tuda kola, da svojim trudom vuče sve troškove kapitaliste i još mu napuni džepove novcem.

No najgore je to, što je kapitalist izgubio svaku svijest sućuti i humanitarnosti prema radniku. Dok je u srednjem vijeku u radionici poduzetnik imao malo radnika, on je bio radnicima kao otac, ali moderni kapitalist, koji u svojoj radionici ima na stotine radnika, on im je samo oštar gospodar i ne pozna jade siromaka radnika. Moderni odgoj učinio je poduzetnika još više bešćutnim.

Ideja humanizma oslabila je ideju kršćanstva na početku renesanse. Tu ideju vjerskog ocijepljenja ostvario je protestantizam. A kad je čovjek stavio razum na oltar svoga srca i racionalna-

PODLISTAK

Ravni Kotari.

Sedamdesetih godina prošloga stoljeća latio se svog zaslužnog pera pučki spisatelj pop M. Nekić, koji je u lijepom dijaloškom obliku napisao više pučkih knjižica o običajima i načinu življenja našeg teškara u ravnim Kotarima. U jednoj od tih knjižica ocrtao je on sa nekoliko glavnih poteza ovaj tako zapušteni kraj, o kojemu veli: „...nema tu kuća, nego koliba, nema puteva, nego ravnina, nema bunara, nego kaljuža... Ljudi su bez ugleda i ponosa. Uz nerodne godine upropastio je ovaj predjel nerad i nerod, ljenost i neštednja, pijanstvo, sulozništvo, osveta, a najgore česta, pače svakidanja bratska dioba“. Teške su doista ove riječi, ali su pune istine, jer su proizašle iz srca, koje je kao malo tko ljubilo svoj zapušteni narod.

Od tada je već prošlo punih pedeset godina, pa ipak danas, i ako žalosna srca, mi se punim pravom uslobodujemo ustvrditi, da su u onim

krajevima prilike ostale iste, pače u mnogočemu dosta krenule na gore. Zato iznašamo ove retke o gospodarskoj, kulturnoj i prosvjetnoj zapuštenosti ovih krajeva u podlistku našega lista, koje namjenjujemo najprije našim pozvanim faktorima, da ih iz evakuacije treće zone najozbiljnije uzmu u pretres, a zatim cijeljoj našoj rodoljubnoj javnosti, u prvom redu svim zanimanim kulturnim radenicima, jer to je jednodušni glas od 40.000 zapuštenog pučanstva sjeverne dalmatinske zagore, koja ima svoje neosporno pravo, da bude jednom saslusana.

1. Gospodarstvo.

Dok drugi prosvjetni tezaici upotrebljavaju sva potrebna sredstva, da unaprijede svoje ratarstvo, stočarstvo, mlijekarstvo i sve ostale grane nar. gospodarstva, dotle ova tako važna grana nar. blagostanja nalazi se u ovim krajevima na najnižem stepenu svog primitivnog stanja. Dovoljno je pogledati ratarstvo, te se očividno uvjeriti o ovoj tvrdnji.

Razni su faktori, koji uplivaju na slabe ratarske prilike u ovim krajevi-

ma. U prvom redu jest jamačno slaba vrsta zemlje. Naime velike jesenske i zimске kiše isplaču nepregledne oranice i polja tako, da velike vododere nose kroz jaruge sav zemljani sok u more. Zato se hoće ogromnog truda i znojja težiti ovo tlo. Tu je naš težak prinuđen, da barem svake druge godine dobro ognoji sav svoj posjed, ako želi spasiti ljetinu; ali mu ne dostaje toliko gnojiva radi malog broja stoke, a k tomu kotarac ne pozna nijednu drugu vrst umjetnog gnojiva. Tako od godine do godine propada ta zemlja i rastvara se u samu gnjilu i pijesak. Uz slavu vrstu zemlje pridolazi još i neznanje našega kotarca pri samom teženju tla kao i nepoznavanje svih novih ratarskih sprava, koje bi znatno pospješile sav taj posao. Kotarac sije, ore, kopa, gnoji i obavlja sav svoj posao onako, kako su ga obavljali njegovi stariji. Do sprava ne može doći, jer uopće nije na njih upućen, ali ponajviše jer je silno oskudan u svakom pogledu. Zato kotarac sadi svoje konservativnosti, neznanja i siromaštva, općenito strada.

Pred par godina Kotari su bili, na glasu radi bogatih hrastovih šuma. Nakon sloma Austrije, kad nije bilo koga, tko bi stavio malo reda i po našim selima, sve su te šume ostale znatno osakaćene. Ima čitavih predjela, gdje se pred tri godine kočila gusta šuma u prostoru od nekoliko kilometara, sada je pusta okolina.

Tome su mnogi razlozi. Najprije velika potreba novca, da težak podmiri sebi sve svoje potrebe. Zato on svake sedmice (a i više puta) natovari svoj voz drva, pa krene u grad na prodaju. K tomu treba uzeti u obzir i to, da su kotarska drva apofitirali i neki zaderski „rodoljubi“, koji su uz vrlo niske cijene s krivim novčanicama zakupljivali na stotine vozova. Te ih uz maksimalne cijene u dobrom novcu producirali tuđinu preko mora. Još naš težak nije upućen na gojenje šuma. Mjesto da posječe onoliko, koliko je potreba, on zamahne sjekirom po cijelom deblu. Tako se primiče vrijeme, da će nekoć drvljenjem bogati Kotari biti prisiljeni i preko moru planinu i sjeći drva za domaću porabu.

lizmom unišio zakon kršćanske caritas, onak je prevladalo načelo: Tko što samie učiniti, neka čini. Tako su se pojedinci, a kapidisti osobito, emancipirali od svih etičkih načela i ostvarili onu, da je čovjek čovjeku nit. Moćni imi pravo svladati slabijega. Nitešiceva filozofija, koja je odraz ideologije današnjeg društva. To je ideja lber lizma, koja se najgore očitovala na gospodarskom polju. Adam Smidt je u Manchesteru zastupao i osnovao sistem, po kojemu država nema pravo miješati se u pitanje pogodbe između radnika i poduzetnika. Prodro je svojom idejom i ogamio još više bijednog radnika. Naravski da je radi ovih gospodarsko-tehničkih, pa socijalnih i filozofskih

razloga kapitalizam, ta moderna lihva, tako uhvatio maha, da je stvorio moćnu plutokraciju bez srca. Ideja dobitka, taj židovski ideal, obuzeo je svijet i sve većina se širi. Tu ideju bogatstva stavili su mnogi na oltar i njoj žrtvuju bez milosrđa žene, djecu i radnike, jađu protes. Tako je kapitalizam moderni Moloh, koji je učinio novu vrst ropstva.

A tko će riješiti te robove?

Ne će ni misli prve ni druge ni treće internacionale, koja je prouzročila revoluciju u Rusiji, već Kristova vjera, koja je zdravim idejama spasila ljudstvo već jedamput od pravoga ropstva na prelomu između staroga i srednjega vijeka.

Ivo Rubić.

ŠTAMPA.

Ima danas na svijetu jedna veličnost, čija je moć razgranjena na svih pet strana svijeta; koja svojim uplivom dominira mozgom roda ljudskoga; koja prodire u uboge kolibe, kao i u bogate dvore; koja formira javno mnijenje i daje direktivu politici, gospodarstvu, te svim kulturno-socijalnim pitanjima. Ime joj je štampa. Ona je poplavila svijet knjigama, brošurama, revijama i novinstvom. Na tisuće dnevnika izlazi danas širom svijeta u milijonima istisaka. Židovi i framasurijeri ugnijezdili su se u upravama i uredništvima najvećih svjetskih dnevnika i revija. Ti turaju dnevno u svijet vijesti iskrivljene ili preterane, činjenice nedokazane i kršćanskim narodima za skupi novac serviraju svagdanju hranu.

Znano nam je predobro svima, da su vremena, u kojima živimo, nadasve značajna. Borba, što ju bezvjerstvo vodi proti kršćanstvu, žilava je. Upiru se sve snage, da se život i djelovanje pojedinaca i naroda navrne na protivu-kršćanski put. Poborci materijalističko-bezvjerske misli hoće da potisnu kršćanstvo odasvud, te uporno rade, da se odgoja, obiteljski život i sve društvene prilike uredi u njihovom smislu.

Ovu borbu protiv kršćanskih istina vode protivnici najuspješnije štampom. Shvaćaju oni dobro, da je štampa najbolji propovjednik ideja. U ruke čitalaca dolazi svagdan na tisuće primjeraka bilo čisto protivuvjerskog bilo indiferentnog novinstva, koje uvlači u njihova srca polagano, ali postojano svoj upliv. U jednom se očito napadaju vjerske svetinje, u drugom pri-

kriveno, u trećem čitaju se podlisci besramna sadržaja i vijesti i oglasi još besramnijeg. Opisuju se na dugo i široko ljubavne pustolovne afere, obiteljske tragedije, samoubijstva. I tako se u novinskim stupcima prelijeva sav talog iz dna ljudskog društva.

Ne će li to danas u doba nerвозno i izmoždono, kad se malo misli i uči, djelovati pogubno na dušu i srce ne samo mladeži, željne senzacija i poticaja nižim strastima, nego i na ozbiljniju čeljad? Koliko je pak žalosno, kad taj neprijatelj čovjek, pokvarena štampa, proudre, kao što je naša štampa, u onaj djevičanski dio našega naroda, pak bestidno stane da ruši lijepe svete tradicije i uštrcava otrov u zdrav organizam.

Što mi da činimo? Radi se o tome, hoće li budućnost našega naroda biti kršćanska ili protivu-kršćanska. Radi se dakle o najvišem dobru pojedinca i čitavog našeg naroda. A kad se o tome radi, ne smijemo žaliti nikakva truda, nikakve žrtve, da budućnost našega naroda bude kršćanska. Mi stoga protivnicima moramo suprostaviti svoju žilavu akciju, da katoličkom štampom sačuvamo narod od ponora, kojemu ga vuče protivu-kršćanska štampa. Književnim društvima i novinstvu, koje je indiferentno ili čisto protivuvjersko moramo uskratiti svoju suradnju. Ni pare ne smijemo dati za bezvjersku štampu, jer nam ruši i huli, što nam je najsvetije. Ne smijemo pomoći ni bezbojno, indiferentno novinstvo, jer blizu je dan, kad se više ne će moći sjediti na dva stoca, već će se svi svrstati ili za Hrista ili proti Hristu.

biti način osjećaju na svojim leđima nesnosni teret svojih bezdušnih gospodarara. Neki od ovih za vrijeme talijanske okupacije, kao narodni izrodni, šurovali su s talijanskim oružnicima, samo da na razbojnički način utjeraju svoj prihod. Tako su ti bezdušnici nemilo opljačkali i oštetili privatno vlasništvo našega teškaka.

Ovakav prikaz zapuštenih gospodarskih prilika u sjevernoj dalmatinskoj zagori nailazi na silni izražaj u tako učestaloj emigraciji našega naroda u Ameriku. Tomu se nipošto nije čuditi, jer uz slabe nerodne godine, uz još neriješeno agrarno pitanje uz oskudicu svih potrebitih uvjeta za njegov život i razvoj, naš tešak moralno i fizično je prisiljen, da drugovdje potraži sebi zarade. Dobar dio njih, koji su se obogaćeni vratili iz tudine svojim kućama, radi slabog življenja kod kuće podoše opet u tudinu. Tako naš narod radi svih tih nepovoljnih okolnosti dnevno propada, a na njegovo mjesto dolazi tudin, da uvriježi svoj posjed.

(Svršit će se)

A. L.

Bogu hvata, i kod nas se malko mnogo toga na bolje. Mi imamo u Zagrebu našu "Narodnu Prosvjetu", na veliko zasnovanu zadrugu sa čisto kršćanskim programom, koja među ostalim stvarima, što spadaju pod njezin djelokrug, izdaje također periodična djela znanstvena i zabavna sadržaja. Imamo i izdanja "Knjiga kat. života", koja izdaje dr. Stjepan Markulin, odvratni borac kat. stvari. Imamo "Savremena pitanja" u Mostaru, književno "Društvo sv. Jeronima" u Zagrebu, koje je u dobrim rukama i koje je već dosta dobra učinilo našem narodu svojim lijepim i poučnim izdanjima. Imamo i svoj glavni dnevnik u Zagrebu "Narodnu Politiku", više dvotjednih i tjednih novina, pučkih glasila, poučnih, zabavnih i nabožnih listova. Njima dajmo svoju pomoć, i to potporom u novcu, suradnjom, dopisivanjem, što većim širenjem i propagandom, oglašujući u njima svoja poduzeća i trgovine.

Dan 29. lipnja svake godine, dan dobre štampe, držimo za vele znamenit dan, u koji sabirajmo marno prinose za dobru štampu. Tri su već godine, da taj ptohav uspijeva sve to bolje. Ne drijemajmo u ovom vele važnom poslu!

Zlobni i neozbiljni napadaji.

Novine Hrvatskog Bloka napadaju, osobito u zadnje vrijeme, pučku stranku i vele, da njezina taktika omogućuje stvaranje zakona protiv Hrvata, pa da ona nosi odgovornost za sve nepravde, koje se nanašaju Hrvatima. Oni su iznijeli jednu novu političku formulu i naglasuju, da boravak poslanika pučke stranke u parlamentu znači legaliziranje svega, što se stvara protiv Hrvata.

Gospoda od Hrvatskog bloka zar ne vide junački i odlučni istup poslanika pučke stranke protiv svih nepravdnosti, koje bi udruženi čokorilovci htjeli narinuti Hrvatima i Slovincima? Oni su gotovo jedini na mezevu protiv hegemonističkih tendencija, a za ravnopravnost. Kako se može pučku stranku smatrati odgovornom za ono, protiv čega se ona najodlučnije bori? Zar će apstinencija jednog dijela hrvatskih poslanika više koristiti, nego odlučni nastup protiv svih nepravda? U parlamentarnom životu stra-

Čitalo se u novinama ovih dana, da su se u Njemačkoj osnovala društva sa zadacim, da uništaju zle knjige. Organizirani članovi idu po gradovima i selima i pale na komadi zlo štivo, a u zamjenu zlih knjiga daju dobre. To je zdrava pojava. Veći narodi počinju uviđati, koliko zatorno djeluje zla štampa na ljudsko društvo, i onako već pokvareno.

Mi moramo primati i podupirati, te čitati samo katoličku štampu, jer ona brani i propovijeda našu vjeru, jer zagovara ljubav, pravicu i poštenje, jer uči ljubiti Boga i domovinu, jer unosi u naš dom, u naše gradove, u naša sela slogu i bratstvo, čudorede i poštenje, mir i bratostanje.

Ovi božićni blagdani su najzgodnija prilika za širenje dobre štampe. Dužnost je svih dobrih i svijesnih katolika, da se novom godinom pretplate na dobre novine, što više im nadu pretplatnika, zadrže dobre novine, koje su primale prošle godine, podmiru zaostale pretplate, sakupe i sami doprinesu koji novčani doprinos za njihov fond. Neka dakle ovaj Božić, Nova godina i Bogojavljenje budu posvećeni gestu: *Za katoličku štampu!*

Širite dobru štampu!

nih naroda imamo bezbroj primjera, kako politika apstinencije ne donosi nikakva ploda.

Zar Starčević nosi odgovornost za nagodbu? Zar bi jugoslavenski poslanici u Italiji bolje učinili, kad bi ostali kod kuće? Zar je Kramarž narodni izdajnik stoga, što je ustao protiv taktike apstinencije u bečkom parlamentu?

Po tome je smiješna i zlobna tvrdnja organa Hrv. Bloka, da opozicija Jug. Kluba u Beogradu znači legaliziranje onoga, što odlučne centralisti.

Taktika sndjelovanja Pučke Stranke u parlamentu korisnija je po Hrvate, kad ovo i ne bi bila njihova država, negoli politika apstinencije i bojkotiranja. Mi smatramo, da su krivci svih ovih nezgoda samo oni, koji bojkotiraju parlament. Tamo neka idu i ruše ono, što je nevaljalo, a ne da sjede u zapecku, kritiziraju i svajuju odgovornost na one, koji se svom energijom bore protiv bezakonja i nepravda.

Budimo novovjeki apostoli-širitelji katoličke štampe!

Za narodni jezik.

Narod je skup ljudi jednog jezika, jednih običaja. U teškoj međunarodnoj utakmici ima pravo na opstanak onaj narod, koji je dozeo do jedinstva narodne svijesti, do svoga duševnog jedinstva. Ono je narod, koji kao takav može se istaknuti na temelju posebnog zemljišta, posebnog jezika, posebne povjesti i prosvjete. Ono je narod, koji ima i uvjete narodnog života, a poglaviti je jezik. Narod, koji tudinski čuvstvuje i govori, to je rop-ski narod, osuđen, da ga drugi prisvoji i da iščezne sa lica zemlje.

Tudinski jezik tako je bio okružio i okužio mnoge naše učenije ljude, da nekima još i danas nije rekao bih toliko prijatna narodna riječ, te ne mogu, a da ne govore i ne pišu tudinskim jezikom. To još gore djeluje, kad promislimo na sve ono, što smo do jučer iskušali i vidjeli u tuđem ropstvu i što nam još uvijek pripremaju pohlepni susjedi.

Zato narod neka pamt i čuva se

takvih i za ništa nikoga ne bira, ako uvijek i svagdje ne govori i ne piše narodnim jezikom i ne diči se milom materinskom riječju.

Prošlo je 20 godina, kad je onaj, koji piše ove retke bio predložio u jednom časopisu, koji je tada izlazio u Splitu, "Ligu za narodni jezik" i ondašnja mladež, uvijek velikodušna i zanosna, stala se dogovarati, te u tu svrhu bila izabrala i odbor. No kao što svaka dobra stvar i zanos u nas traje samo za malo dana, pak se više nitko ni ne spominje, tako je bilo i s tim. Ono, što smo pretrpjeli, zato nam dobro stoji, da nam bude na osviješćenje.

Da odmah s početka budemo radili svijesno i energično upotrebom naše riječi, našega duha, te da ne budemo dopuštali, da se tuda riječ, tuđi duh uvlači u sve javne ustanove i da se šepiri tudinština po našim kućama i ulicama na temelju neke zlo shvaćene uljudnosti, ne bismo možda dočekali, što smo bili tužno dočekali. Kad budemo dostojni uvažanja, onda će nas i drugi uvažavati. Inače će nam

Tjedni pregled domaće politike.

Samo privremeni sporazum. U „Radikalu“ od 17. ov. mj. evo što Protić piše o trajnosti nove koalicijske vlade: „Ako s jedne strane ustanovimo činjenicu, da se radikalna stranka u najširim svojim slojevima digla kô jedan čovjek proti svezi s demokratima usprkos auktoritetu svog velezaslužnog vođe, i ako vidimo s druge strane zbilju, da se radikali ne mogu sporazumjeti s Hrvatima, dok se nalaze u zajednici s demokratima, lako nam je zaključiti, da ovaj sporazum mora biti samo privremen, da nema nikakvih izgleda za uspjeh i da će biti kao svaka krparija samo časovitog vijeka.“

Što radikali drže o dru Krstelju? Kad su još u početku rješavanja vladine krize demokrati među drugim svojim kandidatima za ministre nosili i dra Krstelja, a radikalnim krugovima bilo je zavidalo veliko ogorčenje, jer da je on očita provokacija za radikale. To svoje ogorčenje opravdavaju su s tim, jer da se oni bore za to, da se odnosi između Srba, Hrvata i Slovenaca popravne, a dr. Krstelj da je za to vrlo nepodesna ličnost. Osim toga tom prigodom su isticali, da je on i nesposoban za državnu upravu. Kad znamo za ovo, tim čudnije nam je, kako im on sada više nije provokacija. Ili je kroz noć postao sposoban za državnu upravu i podesan, da popravi odnose između Hrvata, Slovenaca i Srba?

Bit će sigurno neki viši interesi ne države, nego stranke prisilili radikale na kapitulaciju. Mi im čestitamo i samo ovo registriramo dobro znanje, da je dr. Krstelj u svojstvu ministra vjera provokacija za sve nas katolike u državi i najnepodesnija ličnost, da popravi odnose između Hrvata, Slovenaca i Srba.

I šibenski demokrati za reviziju ustava! Šibenski demokrati u 1. broju svog „Demokrata“, glasila demokrata sjeverne Dalmacije, u svojoj programnoj riječi evo što pišu o Ustavu: „Takva jedna dobra tekovina naša je naš ustav *Ako nije savršen, doprinesimo, da to postane.* Ustav je zakon, ali je zakon za ljude pisan, a ne ljudi za zakon. Prokušajmo ga, pa ako nam ne odgovara, popravimo.“ U tome se dakle dijele šibenski demokrati od svojih splitskih i beogradskih drugova, koji o tome ne će ni da čuju, za koje je revizija ustava, odglasana bez i protiv volje Hrvata i

Slovenaca, neko strašilo. Znatiželjni smo znati, hoće li sada i njih proglasiti separatistima i antidržavnim elementima. Bojimo se samo, da je sve ovo dogovoreno i proračunano, da nekako isplivaju i prevare i zavedu one, koji ne razumiju te njihove igre. Samo napominjemo, da je revizija ustava uvijek bila naš „ceterum censeo“ naše suradnje u vladi, riješenja vladine i državne krize, te sredenja naših nutarnjih nesredjenih prilika.

Kakva je to sloboda štampe? Zadnjih dana fašisti su u Splitu u razmaku od 2 do 3 dana tri put sprječili kolportazu „Hrvatske Riječi“ i cijelu nakladu uništili: prvi put spalili svečano na Narodnom trgu, drugi put uništili već u tiskari, a treći put čak svu nakladu bacili u more. List je radi takvog terora morao obustaviti izlaženje, a vlast je kraj svega toga pasivna i ne sprečava tako nečuvan i nedostojan način borbe protiv političkih protivnika. Zar je ulica nad vlašću? Vlada ili pokazuje pasivnost ili nema energije, da sprijечи ovakve ispade ulice. To je držanje vlade zaista čudno, pa iz svega vidimo, da je sloboda štampe, zajamčena u ustavu, samo par riječi napisanih na papiru. Sloboda štampe prepuštena je teroru pojedinaca, koji eto u tome imaju glavnu riječ, a ne vlada. I ako se ne slažemo s političkom taktikom Hrvatskog Bloka, mi ove žalosne pojave najoštrije osuđujemo, jer su one atentat na slobodu štampe.

Do kakvih se sve pomutnja kod nas dolazi! U Beogradu je verifikacioni odbor nakon čitave godine dana od izbora za konstitutivni ustanovio, da je nar. poslanik slovenske samostojne kmetijske stranke Ivan Kirbiš pogrešnim zbrajanjem glasova došao do svoga mandata i pobirao masne poslaničke dnevnice. Stoga mu je sada mandat poništen, a na njegovo mjesto pozvan je za narodnog poslanika Škaberne, kandidat bratske Slovenske Pučke Stranke. Tako dobivamo novog poslanika u Narodnoj Skupštini. Ovom prigodom donoseći ovu vijest zagrebačka „Slobodna Tribuna“ zgodno ovo dodaje i opaža: „Lijepo! Pomutnjom se kod nas apse ljudi, koji u apsu umiru, a pomutnjom i zastupnici sjede godinu dana u parlamentu. Možda i današnja vlada pomutnjom vlada?“

Sve u znaku slobode štampe! Subotički „Neven“ u članku „Mir i Bog“ usudio se u ime više gradana

ustati protiv toga, što je direktor drž. gimnazije u Subotici naložio i kat. učenicima, kojih ima 90% u gimnaziji, da prisustvuju kod proslave pravoslavnog sv. Save, te tražio, da se djeca katoličkih roditelja ne sile na sudjelovanje kod proslave jednog sveca druge crkve, jer im to po njihovoj vjeri nije dopušteno. Ovo opravdano pisanje „Nevena“ za subotičkog velikog župana nedopušteno je i protuustavno, jer tobože „stvora nesklad između katolika i pravoslavnih“. Zato je dao nalog velikom gradskom kapetanu, da za mjesec dana obustavi izlaženje ovog glasila Bunjevačko-šokačke stranke, koje su zastupnici zajedno s našim zastupnicima Pučke Stranke udruženi u „Jugoslavenskom Klubu“. Dakle nedopušteno je i protuustavno ustati na obranu vjerske slobode katolika te prosvjedovati protiv vrijeđanja vjerskih osjećaja katolika time, da se njihova djece sile na polazak proslava u pravoslavnim crkvama! Taj očito protuustavni i protuzakoniti postupak mi najoštrije osuđujemo. To nas katolike samo izazivlje, a državi samo škodi. Ovakve zloprabe i protuzakonitosti vlasti u duhu skrajnog strančarstva i vjerske intolerancije neka jednom prestanu!

Rad poslanika Pučke Stranke.

Za prehranu Dalmacije. Narodni poslanik dr. Dulibić intervenirao je zadnjih dana u ministarstvu za socijalnu politiku glede velike oskudice živežnih namirnica u Dalmaciji i predočio užasno stanje pojedinih dijelova zemlje. Istaknuo je, kako narod formalno gladuje radi poteškoće dovoza i skupeće, pa je tražio, da se stavi pučanstvu, na raspoloženje dovoljna količina hrane uz snižene cijene, a za siromašne porodice badava, jer ne mogu da plate. Ministar je za socijalnu politiku odgovorio, da je u tu svrhu zatražio prethodno potreban kredit, da se izdašno pomognu ovi krajevi, jer znade da je potrebna hitna pomoć. U zadnji čas doznajemo, da je taj kredit već i odobren.

Za smanjenje stalnog vojnog kadra i vremena vojne službe. Na sjednici financijskog odbora u prisutnosti vojnog ministra generala Zeečevića naš poslanik dr. Hohnjec izjavio je, da je Pučka Stranka u svakoj prigodi tražila, da se stalni vojni kader smanji u broju i da se smanji vrijeme vojne službe u kadru. Ako vojni ministar navodi kao razlog pitanje naših

državnih granica, koje nijesu definitivno određene, pa radi toga da treba više vojske držati pod oružjem, onda ovaj razlog ne vrijedi ništa. Naša je vojska u svoje vrijeme bila okupirala Korušku, bajski trokut i veliku zonu u Albaniji, a iz tih smo se teritorija ipak morali povući radi zahtjeva antante. Dosađajne nas iskustvo uči, da se državne granice ne štite oružjem, nego diplomatskim putem. Kakva je naša diplomacija, o tom ne vrijedi na ovom mjestu trošiti riječi, jer je to poznato. Mišljenje je među kulturnim narodima, da treba provesti što veće razoružanje i o tome sada vijeća vašiingtonska konferencija. Militarizam nije jamstvo mira, i što je on veći, to je sve manje jamstvo za mir. Radi toga preporučio je dr. Hohnjec, da se smanji stalni vojni kader, jer državni proračun ne može više da podnese ogromnih izdataka za vojsku. Na koncu je još zahtijevao, da se Wrangelovi odredimaku iz odreda pograničnih trupa, jer su žalbe protiv njih sve oštrije i brojnije. Oni ne poznavaju jezika naroda i tako nastaju nesporazumi na državnim granicama. Ministar vojni htio je na to uvjeriti članove odbora o tome, da se stalni vojni kader ne može smanjiti, ali mu to nije pošlo za rukom.

Za naše invalide. Na sjednici Zakonodavnog Odbora prigodom rasprave o invalidskom pitanju u ime našeg Jug. Kluba oštro je prosvjedovao dr. Dulibić protiv toga, što su penzije invalida u „prećaskim“ krajevima drukčije, nego onih u Srbiji, pa je tražio, da se one izjednače. Na koncu je još predložio, da i oni invalidi, koji plaćaju preko 50 dinara izravnog poreza, dobiju penziju ne uračunavši amo poslovni porez.

Proti skupoci i nabijanju cijena. Prigodom rasprave o zakonu za suzbijanje skupeće u Zakon. Odboru primljen je prijedlog našeg Jug. Kluba, da se i lijekovi umetnu među one predmete, kojima se ne smije nerazmjerno poskupljivati cijene. Isto je tako primljen naš prijedlog, da u pasivnim krajevima država mora za vrijeme nerodnih godina osnivati državne prodavaone. Dalje je primljen prijedlog Jug. Kluba, da maksimum čiste dobiti kod trgovaca ne smije biti veći od 25%. U načelu govorio je o ovome zakonu naš nar. poslanik dr. Šimrak, da je ovaj zakon više teoretski i da se njime ne će Bog zna kako suzbijati skupeću, pa je preporučio kao sredstvo za suzbijanje skupeće osnivanje jezačkih i radničkih potrošačkih zadruga. Življa je debata nastala kod 25. člana ovoga zakona. Prema tome članu pravomoćna osuda u onim stvarima, koje nijesu izvršene, imade se podvrci reviziji i izreči osuda po novom zakonu. Protiv toga je odlučno ustao dr. Šimrak i naglasio, da vlada velika skupeća baš zato, jer se nijesu kažnjavali oni, koji su dizali skupeću. Radikali i demokrati hoće da se amnestiraju dosadašnji krivci radi toga, što su neki veletrgovci u Beogradu i ostalim gradovima osuđeni na platež globa od K 150.000, 250.000 i t. d. Što se tiče siromašnih ljudi, od njih je već kazna utjerana, a sad se oslobađaju prevranti na veliko. Opozija je odobrila stanovište dra Šimraka, ali je ovaj prijedlog ipak propao, jer su demokrati i radikali glasovali za amnestiju ovih velikih nabijaca cijena.

Za naše rekrute i vojne obvezanike. Naš poslanik Sušnik stavio je upit na ministra vojnog, zašto su divizijske komande u Ljubljani i Zagrebu pozvale za 19. prosinca, dakle prije samog katoličkog Božića, re-

se smijati i rugati nam se, i to s punim pravom, jer radimo za nje.

Sam Nikola Tommaseo u „Iskricama“ koje je bio namijenio hrvatskom narodu, i ako tuđinski odgojen, ovako je pisao: „Vi mladi ljudi, budite veselje, a ne žalost otadžbini tužnoj. Učite i druge jezike, ali da vam tuđi ne istjera materinskoga iz srca. Neka vam je preporučeno naš materinski jezik bistar i pun, jak i tih, mlad jošter, ali silne mladosti i vječne.“

Još i danas, u našim prilikama, borba za jezik je borba za posebnu narodnu državu, za političku narodnost, za našu Jugoslaviju. Tuđin nas još uvijek motri i sluša.

Jezik je svetinja, po komu naš poznaju kao Hrvate i Slavene i kojim se razlikujemo od svakog drugog naroda. Jezik je istinu svetinja narodna. Dokle on žive i dok se on cijeni i štuje, upravo dotle i narod žive i kao takav sjedinili se može i mora sa braćom svojom.

Jezik je vijesnik narodne duše i srca, kojim se kite narodne misli, koje nam odsjevaju iz duše. Nigdje nijesu

samo topovi podigli narodnu slobodu, nego velike svijesne narodne misli, požrtvovni i rodoljubni rad dovodi narode do slobode, do slave.

Narodu treba narodne duševne hrane, svježje, nepatvorene, bez primjese, čiste kao sunce, koja da mu svijetli i vedri narodnu dušu riječju, koju on rabi, njegovim narodnim jezikom, koji se zrcali u njegovim divnim narodnim pjesmama.

Valja da se postavimo na narodni temelj, da se otresemo tuđeg upliva jer ćemo time dokazati, da smo čimbenik neizbježiv i odlučan u ljudskoj naobrazbi, da imamo pravo samostalno se razvijati, da genij hrvatski i jugoslavenski zahtijeva i odlično mjesto svoje, koje mu pripada, da nijesmo robovi tuđe riječi, tuđe književnosti, nego da i mi možemo svojom riječju, vlastitom književnošću zasjesti i naći se u kolu prosvjetljenih naroda.

Častimo svačiji jezik, ali branimo i govorimo, pak i pišimo svojim jezikom uvijek i svagdje, pomozimo našu „Jugoslavensku Maticu“, biva da tješimo našu braću, koja nažalost još

čame u tuđem ropstvu, u svemu, što možemo, i riječju i djelom, i knjigom i narodnim pjesmama. Ta i oni su krv naše krvi, riječ naše riječi, komadi tijela i duše naše. Riječ naša i knjiga neka svijetli njima, da im ne zamre narodna duša.

Narod, pak i robujući, dok on drži i njeguje svoj jezik, dotle on ima u svojim rukama i ključ svoje tamiće. Jezik je nepatvoreni izražaj narodnog značaja, a narodoost je poglaviti uslov našeg bitisanja. Ako propadne jezik, propada i narod. U jeziku je narodna sloboda i narodna prosvjeta. Tko izgubi jezik, izgubi i slobodu, a dosljedno tko brani jezik, brani i slobodu naroda svoga. Gdje se hrvatski i slavenski ne govori, tu nema hrvatske ni slavenske domovine. Dobro je naš pjesnik pjevao:

„Ljubi, rode, jezik iznad svega.
U njem živi, umiri za njega!“

Sva je kršćanska kultura danas na katoličkoj štampi.

krute na odsluženje roka i obvezanike na vojne vježbe. Poslanik Sušnik ljedno je zatražio, da se ovi pozivi odgode na 14 dana iza katoličkih božićnih praznika.

Protiv sile i terora na zagrebačkoj univerzi.

Na zagrebačkoj univerzi oduvijek poštovana lična, a nadasve sloboda svačijeg uvjerenja nailazi od neko doba na očit otpor jedne klike neodgovornih ljudi, koji, ma da su brojem mali, ugrožavaju grubom silom i terorom slobodnu manifestaciju misli na našem vazda sa širokogrudnosti i tolerantnosti poznatom sveučilištu.

Nikada se nitko nije nadao, da će se ti ljudi toliko zaleteji i da će se tako ogriješiti o svoje akademsko dostojanstvo, pa da će u jednom čisto divljačkom bijesu razbiti ploče akademskih klubova, koje su čak i oni sami priznali. Potpisana se akademska omladina bez razlike svojih kulturnih i političkih nazora zgraža i gnuša nad tim postupkom. Čudi se onom malom dijelu akademske omladine, koji se dao zavesti na te za mir na univerzi pogubne čine od čovjeka, za koga se sa dosta sumnje može ustvrditi, da naginje silovitim ispadima. Gosp. Berislav Anđelinović, cand. jur., s nekolicinom svojih drugova istakao se već u prošlosti u Splitu kao vješt predvođač kijačama oboružanog mnoštva, a na goloruke omladine.

Protiv sile i fašističkih metoda rada na univerzi u borbi sa svojim drugovima ustaje danas potpisana akademske omladine i s najodlučnijim protestom odbija u hramu Slobode, Nauke i Uvjerenja ovu praksu. Ona se kod toga svoga koraka obraća na *Akademički Senat*, pred koji iznosi detaljne dokaze, jer ne će i ne može nikada dopustiti, da se Alma Mater blati, uz najkategoričniji zahtjev, da se ostalom mirnom, kulturom produbljenom dastvu podadu jamstva za miran drugarski život i obezbijedi nepovrijedljivost uvjerenja. Samo u slobodi odgojeni ljudi dat će slobodne radnike na narodnoj njivi.

Za Jug. kult.-prosvjetni klub „J. Janušić“: Ryšlavy v. r., Keršovani v. r.
Za Radikalni oml. klub „Slovenski Jug“: Nikola Lj. Bastaić v. r.

Za Jug. nezavisnu nar. omladinu: Franjo Gruber v. r., I. Pleslić v. r.
Za Jug. kat. akad. klub „Domagoj“: Župarić v. r., Nikolić v. r.

Za Hrv. nar. omladinu: St. Kovačić v. r., Lancešić v. r.
Za Hrv. akad. klub „Kvaternik“: M. Horvat v. r., Klemen v. r.

Za Akad. prosvj. udruženje „Matija Gubec“: Horvat v. r., Žufika v. r.
Za Hrv. Đački Blok; Jos. Košutić v. r., Mile Frković v. r.

Iz naših neoslobodjenih krajeva.

Zasluzena lekcija. Kad su stigli prvi glasovi o postignutom sporazumu između Irske i Engleske, kojom Engleska priznaje Irsku slobodnom državom, u rimskom parlamentu zastupnik Pučke Stranke Cavazzoni predložio je, da parlament jednoglasno i srdačno pozdravi irski narod, koji eto slavi pobjedu u već stoljetnom boju s Engleskom. S najvećim oduševljenjem bio je primljen taj poziv i prijedlog od poslanika, svih stranaka, ministara, pa i istog općinstva na tribinama. Govornici svih stranaka s lijepim riječima pridružili su se ovom prijedlogu. Jedinu komu-

nistički zastupnik *Graziadei* izrabio je tu prigodu da predbaci onima, koji danas pozdravljaju slobodnu Irsku da su oni isti nekoć nazvali i označili izdajicom vrog irskog borca i mučenika sira Casementa. Ipak i on se izjavio za prijedlog i izrazio svoje veselje nad pobjedom mučeničkog irskog naroda. I naš istarski zastupnik *Stanger* pozdravio je oslobođenje Irske, ali i naglasio tom prigodom, da je i Italija zaslužila dio jugoslavenskog naroda. Ta njegova izjava izazvala je buru protesta sa svih strana, osobito sa strane fašista. Dok se ta nešto stišala, mogao je prosljediti svoj govor, koji je završio željnom, da se i jugoslavenskom narodu u Italiji priznaju njegova prava. Sličnu izjavu je dao i zastupnik južnotirolskih Nijemaca Reut-Nikolussi, koji je oštro protestirao proti politici rušenja i uništavanja. Ovom prigodom dobro ističe trščanska „Edinost“: „Lijepo i hvalevrijedno je, da se oduševljavaju za načelo pravde i narodne slobode u dalekoj tuđini. Ako pak hoće talijanski mogućnici, da vjerujemo u njihovu iskrenost i dosljednost, moraju najprije svoje oduševljenje za pravo i slobodu dokazati s praktičnim djelima u svojoj kući... Dokažite nam s praktičnim djelima, da je Italija uistinu zemlja slobode, pravde i demokratizma, omogućite nam s politikom dobrotomosti lojalnost do države... Dokažite, da ne će te da imate u svojoj državi-zasluženu Irsku.“

Devedeset i dvije interpelacije prikazali su talijanskoj vladi zadnjih dana naši zastupnici u rimskom parlamentu. S tim je započela borba za otvor naših škola, koje su već tri godine protuzakonito zatvorene, tako da su naša draga tamošnja djeca, lišena one prve tako potrebite naobrazbe, počinu u nevrjedani sramotan položaj djece polurazvitih plemena i naroda. Čitavi naši krajevi su već tri godine bez ikakvih pučkih škola, te naš mladi naraštaj raste tako u potpunom neznanju. Talijanska vlada ovom svojom školskom politikom naše krajeve preobraća u duševne pustinje. Već je počela školska godina, a naših neotvorenih škola bit će oko 150. Zato su sada odlučni proti tome nastupili naši zastupnici i u parlamentu uložili za skoro svaku školu posebnu interpelaciju. Bojimo se, da će biti kakve koristi od ovih interpelacija u tom pogledu, da talijanska vlada otvori sve te škole nakon ovih interpelacija. Ipak sigurni smo, da će ove interpelacije uspjeti bar utoliko, da će slika tamošnjih naših nepravednih i nesnosnih prilika biti poznata političkom zastupstvu cijele Italije i sramota, s kojom su oblili naš tamošnji narod, vidljiva i očita pred cijelim svijetom. Škole će nam i dalje moći otimati i zatvarati, ali te ružne nepravde ne će više moći tajiti ni kriti. Već u toj jedinog činjenici stoji moralna pobjeda tamošnje naše braće, kako dobro ističe naša trščanska „Edinost“ u svom uvodniku od 16. prosinca.

Književnost.

O. Frano Jurić: Vođ po franjevačkom samostanu Male Braće u Dubrovniku. — Dubrovnik 1921.

Tko hoće da putuje Dalmacijom u znanstvene svrhe ili u svrhe naobrazbe, mora svakako da vidi Dubrovnik. Tko pak dođe u Dubrovnik u rečenu svrhu, mora da pohodi i razgleda „Malu Braću“ — samostan otaca franjevaca. Pa kad i ne bi našao ondje tumača, a sobom bi imao već pročitani „Vođ“ — džepnu knjižicu, koju je s mnogo mara napisao vrijedni o. Frano Jurić i urešio sa više uspje-

lih slika, ne bi možda trebao boljšega vodiča po samostanu, a osobito u crkvi i klasturu.

Pisac u ovoj knjižici od 88 stranica lakim i poletnim stilom kaziva sve redom, što jednoga ačenog putnika zanima kod neke starine. Prikazuje najprije kratku historiju, onda kulturni rad, a najposlije nešto opširnije umjetničke znamenitosti samostana, što putnik i voli najviše.

Doista iz ovoga malog prikaza vidi se, kako su Dubrovački Franjevci bili ne samo središte religioznog života, nego i žarište znanosti i umjetnosti, govorništa i diplomacije, ljekarništa i obrta sa voskom, i uopće centrum svake kulture, oko kojega se vrtila dubrovačka republika. Radi te tradicije još i dandanas dubrovačkim gospodarima Mala Braća su nešto osobito mila i simpatična. Evala o. Juriću, koji marno radi na teškom, ali zahvalnom poslu historije, s nakanom da poda Redu i Domovini vremenom jedno kritično povjesno djelo o svojoj redodržavi, koju mnogo ljubi.

Knjižica „Vođ“ može se naručiti kod pisca ili nakladne knjižare „Jadrin“ u Dubrovniku. Stoji 4 D. Toplo je preporučamo svakome, osobito putnicima. L.

Krijes, list za omladinu. Izašla su već dva broja ovoga našeg omiljenog i dobro uredivanog omladinskog lista. Naša ga je omladina dočekala i primila objueručke, upravo razgrabila, tako da je rasprodana sva naklada prvog i drugog broja. List je urešen mnogim ilustracijama i crtežima iz ruke vrsnog i poznatog našeg umjetnika prof. S. Santela. Božićni dvobroj, koji je imao izaći ovih dana, donijet će veliko iznenađenje svim pretplatnicima. Svima roditeljima i prijateljima mladeži preporučamo ga najtoplije. Naručuje se na adresu: Uprava „Krijesa“, Zagreb I. pošt. pretinac 109. Na isti se naslov šalje i pretplata, koja iznosi polugodišnje samo 5 dinara. List izlazi 10 put godišnje.

Naši dopisi.

Tijesno, 13. prosinca 1921.

Dan 13. prosinca proslavljen je u Tijesnu kao „Dječji dan“. Bila je upričena i zabava u korist ratne siročadi, koja je potpuno uspjela na opće zadovoljstvo prisutnog pučanstva. Skupilo se dosta i novčanih doprinosa. To je najbolji dokaz, da u našem narodu imade još dosta plemenitih osjećaja. Da je zabava tako uspjela zasluga je mjesnog dušobrižnika don Tome Perine, koji je djecu uvježbao u lijepom pjevanju i tamburanju, kao i gospode nadučiteljice Tolja, kojima i ovim putem izrazujemo svoju najljepšu hvalu.

Domaće vijesti.

Prigoda na moru. 10. t. mj otputovao je jedan brod iz Zlarina u 3 sata posl. p. te krenuo put Žirja, odakle mu je vlasnik i bio. Brod je bio Ive Romana i brata mu. U njemu je bilo 5 osoba. Do danas nije stigao u Žirje niti mu se zna za trag, pak se sigurno drži, da je pošao izgubljen. Bio je bojadisan crvenotamno u dužini od kojih 6 metara. Ovi su se u njemu nalazili: Ive Roman, seoski glavar, Stipe Roman, vlasnik broda, Jere Miškić, Pere Bilan te Mate Mrvica. Svi su oci obitelji. Stoga ovim putem molimo cijenjene čitatelje ovih novina po našoj okolini, ako bi gdje našli kakav trag ovoga broda ili sami brod, da nas čim prije obznane bilo putem novina bilo kojim drugim sredstvom. — *Ožalošćene obitelji.*

Među Beogradom i Pragom postoji sada vrlo zgodna željeznička veza, naime brzovoz, koji dnevno kreće iz Praga preko Budimpešte u Beograd, te ima prolazna kola I. i II. razreda među Pragom (Podmokli) i Beogradom, te spavaće vagone među Pragom i Beogradom.

Podoba djelatnosti čehoslovačkih konzulata. Čehoslovačka vlada utanačila je provizorno podobu djelatnosti svojih konzularnih zastupstva u našoj državi na ovaj način: 1. *Generalni konzulat ČSR u Beogradu:* Stara Srbija, novi južni krajevi (Makedonija, Kosovo polje), a preko Save i Dunava Vojvodina. 2. *Konzulat ČSR u Zagrebu:* Hrvatska, Slavonija, dio Srijema i Međumurje. 3. *Konzulat u Ljubljani:* Kranjska (cijela Slovenija) u novim granicama. 4. *Konzulat u Sarajevu:* Bosna-Hercegovina i Crna Gora. 5. *Konzulat u Splitu:* Dalmacija i pripadajući otoci.

Ukinuti odjelci carinarnice. Riješenjem Ministra financija ukinuti su odjelci supetarske carinarnice: Pučišća-Sutivan-Povlja-Postirare.

Perzijski konzulat u Beogradu. Vlada je odobrila, da se u Beogradu otvori perzijski generalni konzulat. Perzijska je vlada odobrenjem naše vlade povjerila g. Mihajlu Gjuricu, potpredsjedniku beogradske trgovačke komore, da vrši dužnost generalnog konzula.

Imenovanja i promaknuća u sudbenoj struci. Riješenjem g. Ministra pravde imenovani su: za više zemaljske sudske savjetnike viši zem. sud. savj. preko sistematiziranog stanja dr. Ignjacija Katalinić i dr. Stjepan Spalatin i zem. sud. savj. dr. Mate Grgičević i Dinko Fabris, prva trojica pri višem zem. sudu u Splitu, a četvrti preko sistematizovanog stanja pri okružnom sudu u Splitu; za više zem. sud. savj. sudski savj. dr. Ante Fabio, Stjepan Buzolić, Đuro Koraca i Ivan Vranković, prva dvojica pri višem zem. sudu u Splitu, treći pri zem. sudu u Šibeniku, a četvrti pri okružnom sudu u Šibeniku, Zem. sud. savjetnicima dr. Šimunu Graciu i Remigiju Bučiću podijeljen je naslov i značaj višeg zem. sud. savjetnika.

Povlačenje novčanica od 5 dinara. U roku od tri mjeseca bit će povučene sve novčanice od 5 dinara i zamijenjene novim, jer se ustanovilo da ih milijarda krivotvorenih kola po Jugoslaviji.

Razne vijesti.

Dobro sredstvo protiv ozeblina. Zbog studeni, koja je zavladała, počele su se kod mnogih ponovno pojavljivati stare ozeblina („buganci“). Osobito se rado vraćaju ozeblina ruku i nogu. Dobro sredstvo protiv ozeblina jest kupanje i pranje prozeblag uda sa mlačnom vodom, u kojoj smo prokuhali trnine od sjena ili zobenu slamu. — Dobro je sredstvo i fino izribani luk, koji stavimo na platnenu krpicu i privežemo preko noći na ozeblinu. U jutro se obavoj promjeni. Nakon tri dana počme ozeblina cijeliti. — Dobra su sredstva slanina i svinjsko salo. Uzmemo li jednu smrznutu repu, te u njoj izdubemo rupu, u koju ulijemo vrelo salo, vrelo salo sa repom pretvorit će se u jednu masu. Na taj način priredili smo si dobru salbu, kojom možemo ozeblina i koja uspješno djeluje.

Najsvetija je dužnost svakog katoličkog čovjeka širiti kat. štampu.

Gradske vijesti.

Čestit, veseo i zadovoljan Božić želi svim svojim suradnicima pretplatnicima, dobrotvorima, čitaocima i sumišljenicima Uredništvo i Uprava „Narodne Straže“.

Naš nar. poslanik dr. Ante Dulibić današnjim parobrodom iz Bakra stigao je u naš grad, da među svovima provede božićne blagdane.

Nova ploča na poljani Ovih dana postavljena je na Poljana lijepa ploča od crnoga mramora sa rubovima ukrašenim narodnom ornamentikom. Na ploči je ovaj natpis ispisanim zlatnim slovima: „Poljana kralja Petra I. Karadordevića“.

Lična vijest. Jučer je bio na poslu kroz Šibenik nar. poslanik dr. Ante Trumbić. Prispio je parobrodom iz Bakra, te je prosljedio za Split.

Izmjena novca napokon je počela 20. ov. mj. i još traje. Svima se bez razlike zaustavlja 20%, koji bi se imali kasnije isplatiti. Razmjena se vrši u razmjeru 1:4 do 100.000 K, a 1:6 za svote preko 100.000. Pojedincima, osobito obrtnicima i trgovcima, zadržavaju i dosta znanie svote u ime nekog ratnog dobitka. To izazivlje veliko negodovanje kod mnogih, kako je i opravdano, tim više što čujemo, da se svima ne mjeri istim laktom. Izmjena ide vrlo sporo. Kako vidimo nijesu su se uvazili naši opravdani zahtjevi, da razmjer bude za sve svote i sve novčanice „ispravne“ i „neispravne“ istiniti izvršila obećanja ministrove. Stoga ova i ovakva izmjena ne će ni ne može zadovoljiti ove naše krajeve.

Nečuvano umorstvo. Što slična odavna se nije ni čulo ni vidjelo u našem gradu, što se dogodilo ovih dana. Prošle naime nedjelje Antula, žena Ive Pekasa, dok joj je muž lovio ribu u jednoj uvali Srime, polako se do njega došulja i turi ga u more namjerom, da ga utopi. Jadnik, i ako nije znao plivati, ipak s velikom mukom nekako se dočepa kraja. Ali njegova zvjerska žena, kad to opazi, zagazi u more i napne sve sile, da ga opet turi u more. Razvi se između njih žestoko hrvanje, nakon kojega joj uspije, da ga dobro turi u more i potopi. Još nije bila zadovoljna, nego ga stade kamenjem tući, da ne bi opet kako isplivao i ostao na životu. To su opazili bližnji ribari iz Zatona, koji stadoše zvati nekoga čovjeka, je koji baš tada prolazio onuda, kuda je ova nesretna žena bježala. On ju pograbi i pomoću ribara, koji u to prispješe, dovede na mjesto zločina. Izvadiše brže tijelo nesrećenog čovjeka, nadom da će biti još živ, ali je već bilo kasno: on je već bio mrtav. Opaku ženu vezanu odvedoše u Zaton, obavijestivši o ovom groznom zločinu oružničku postaju u Vodicama. Dodoše odmah oružnici i u ponedjeljak je dovedoše u ovdješnju tamnicu. Zločinica ima dvoje neke djece. Kažu, da bi povod umorstvu bio, što umorenog muža nije voljela, te da je nasilu morala zanj poći, pak da ga se htjela na ovaj grozni način riješiti. Izgleda ipak da je pravi razlog bio, što se već sastajala s drugim čovjekom, koga je voljela, a svoga se zakonitoga htjela riješiti! Svakako strašno i žalosno!

„Matica Dalmatinska“ u Šibeniku. „Matica Dalmatinska“ prenijela je svoje sjedište iz Zadra u Šibenik, pa nas veseli, što je time spašeno ovo naše književno društvo. Zadarski

su fašisti svojedobno bili uništili velik dio pukućstva i knjiga. Rat je pak uništio glavnice od 70 tisuća K, koje su bile u državnim obveznicama. Željeli bismo samo, da „Matica“ čim prije započne radom na književnom polju.

Predavanje o „Jugoslavenskoj Matici“. 26. ov. mj. u 5 sati posl. p. u Državnom Domu držat će prof. dr. Mirko Perković najavljenog predavanje o „Jugoslavenskoj Matici“ Ulazak besplatan. Preporuča se građanstvu, da pristupi u što većem broju.

Upravnik splitskog Narodnog Pozorišta u Šibeniku. Ovih dana bio je u Šibeniku upravnik splitskog Narodnog Pozorišta g. Bartulović. Pregledao je Državni Dom, te je izjavio, da bi se u njemu mogla učiniti mala pozornica, gdje bi glumci splitskog pozorišta mogli održati nekoliko predstava. Rekao bih, da će se ta namisao i ostvariti, što bi bilo od prijekne potrebe, jer se Šibenik ne može služiti talijanskim kazalištem Mazzoleni.

Pomanjkanje ugljena. Zadnjih dana naša okolna primorska sela češće ostaju bez parobroda. Od velike je to neprilike našem svijetu baš u ovo doba pripreme za božićne blagdane, kad bi toliko svijeta moralo doći u grad, da se dovoljno opskrbi i zadovolji svoje potrebe. Što je gore, nekoliko se puta dogodilo, da je parobrod nasred puta morao ostati u kojem mjestu, jer nije mogao naprijed. Opravdavaju to pomanjkanjem ugljena. Zašto se to nije navrijeme predvidjelo i priskrbilo potrebite količine ugljena? Nadamo se, da će se to pitanje što prije urediti na zadovoljstvo naših primoraca.

Zdravstveno predavanje. Sinoć u Sokolskoj dvorani održao je vrlo lijepo predavanje o spolnim zaraznim bolestima novi liječnik dr. Vjek. Rimondo. Ulaz je bio besplatan, a pristup dozvoljen samo odraslima.

Parobrod „Cement“ spašen. Parobrod „Cement“, vlasništvo g. Parića, koji je bio krčat solju, nasukao se kod Vrgade. Remorkeru naše ratne mornarice „Močni“ uspjelo je, da spasi potopljeni brod. Isti ga je remorker doveo u srijedu u našu luku, a u četvrtak teškom mukom odvuкао u Split, gdje će se izvršiti nužni popravci.

Fuzija sportskih klubova. Kako doznajemo, preksinoć sastali su se članovi mjesnog srednjoškolskog sportskog kluba „Triglav“ i građanskog kluba „Osvit“ na skupni dogovor te zaključili fuziju obaju klubova u jedan sportski klub pod imenom „Osvit“. Izabrana je i nova poduzetna uprava. Mi ovu fuziju pozdravljamo i novom našem mladom sportskom klubu želimo što brži razvitak i napredak.

Štrajk na željezničkoj pruzi Knin-Drvar. Na željezničkoj pruzi Knin-Drvar još uvijek traje štrajk radnika i željezničara, Tako smo posve otrgnuti od Bosne.

Bezplatna ambulanca za spolne i kožne bolesti otkrila se u ponedjeljak, 19. ov. mj., u pokrajinskoj bolnici. Ordinacija za muške: ponedjeljak, srijeda, petak: za ženske: utorak, četvrtak i subota, od 9-10 pr. p.

7% investicioni državni zajam. Obveznice su državnog zajma pri-spjele. Potpisali kod Zadrzne gospodarske banke d. d. podružnica Šibenik, mogu ih kod iste za vrijeme uredovnih satova, podignuti uz povrat- tak privremene potvrde.

Zadnje brzojavke.

VLADINA KRIZA KONAČNO RIJEŠENA. — ZAKLETVA MINISTARA.

Beograd, 24. prosinca. Vlada je kriza konačno riješena. Danas u 10 sati podnijet će Pašić Kralju ukaz o novoj vladi na potpis. U 11 sati ministri će položiti zakletvu.

PITANJE VOJNOG MINISTRA RIJEŠENO. — GENERAL ZEČEVIĆ OSTAJE.

Beograd, 23. prosinca. Radi zahtjeva demokrata, koji su u zadnji čas bezuvjetno tražili promjenu ličnosti u ministarstvu vojnom i mornarice, izgledalo je, da će se ponovno raspasti vladina koalicija i Pašić ponovno Kruni vratiti mandat. Međutim je pitanje vojnog ministra riješeno. Demokraci su pristali, da vojnim ministrom i dalje ostane general Zečević. Davidović je prije toga riješenja bio u Dvoru. Ovakvo riješenje je želja sa najvećeg mjesta.

ZASLUGOM Dra DULIBIĆA ODGLASAN IZBORNI RED ZA DALMACIJU.

Beograd, 23. prosinca. Na prekućerašnoj sjednici drugog odsjeka Zakonodavnog Odbora primljen je prijedlog našeg narodnog poslanika dra Dulibića, da se općinski izborni red za Sloveniju protegne i na Dalmaciju, kao i na gradove i sve organizovane općine u Bosni i Hercegovini. Skoro bi se imali provesti i sami općinski izbori u Dalmaciji i prestatu mrski općinski komesarijati.

NASTAVAK PREGOVORA S ITALIJOM ZA KONAČNI NAŠ TRGOVAČKI UGOVOR S NJOM.

Beograd, 23. prosinca. Ministarstvo trgovine i industrije dobilo je

obaviještenje iz Rima, da će doskora krenuti delegati talijanske vlade u Beograd s namjerom, da definitivno sklope trgovački ugovor između Jugoslavije i Italije. Kako se saznaje, pregovori bi se imali da nastave još koncem ovoga mjeseca.

PRVA SJEDNICA NOVOG ZAGREBAČKOG GRADSKOG ZASTUPSTVA. — IZJAVE PRVAKA HRVATSKOG BKOKA — OVACIJE RADIĆU.

Zagreb, 23. prosinca. U srijedu je održana prva sjednica novog gradskog zastupstva. Izabrani gradski zastupnici Radić, Šurmin i Košutić, prvaci Hrvatskog Bloka, položili su svoje mandate. To su morali učiniti zato, jer su kako vele u izjavi, zauzeti javnim radom oko hrvatske narodne slobode i hrvatske samostalne države. Kad su sponenuta trojica izašla iz dvorane, bili su sa galerija obasuti cvijećem uz klicanje republici, Radiću i t. d.

OPOZICIJA DE VALERE PROTI ENGLESKO - IRSKOM SPORAZUMU.

London, 23. prosinca. Irski parlament još nije ratićirao irsko-engleski sporazum, jer je velika opozicija proti njemu sa strane poznatog prvaka i borca za slobodu Irske de Valere, koji nastoji da za to predobije i ostale članove parlamenta.

REVOLUCIJA U PORTUGALU.

London, 23. prosinca. Prema najnovijim vijestima iz Portugala buknuła je tamo ponovna revolucija. Nova je vlada konačno morala pobjeći pred buntovnicima.

Sa naše željeznice. Od nekoliko dana naša željeznica svaki dan ima redovito zakašnjenje, tako da ljudi, koji dolaze u Šibenik, ne mogu uredno i na vrijeme opremiti svoje poslove. Tako gube vrijeme i imaju velike troškove. Kao uzrok ovom zakašnjenju neki navode, da ne valja ugljen, a neki da su slabi kotlovi. To nam je začudno, jer doznajemo, da ima boljega ugljena i da su prispjeli novi kotlovi.

Zloporaba električne energije. Električnoj Centrali Ante Šupuk i Sin poznato je, da su osobito za vrijeme talijanske okupacije pa i nakon iste bile namještene u mnogim kućama električne žarulje i razne električne sprave bez prethodnog redovitog upisa i prijave kod iste.

Da se jednom već stane na kraj ovakvim zloporabama, tvrtka je Ante Šupuk i Sin primorana, da javi ovim putem svim svojim predplatnicima, da će počevši od 1. januara 1922 započeti redovitim pregledavanjem svih električnih namještaja u gradu Šibeniku. Ovom će prigodom žarulje, aparati i prihvaćala, koji će biti nađeni, a da nijesu upisani u platežnu knjižicu, kao i one žarulje, kojih svjetlosna jakost ne bude odgovarala onoj upisanoj, biti smatrani kao zloporaba i dočim će se pretplatnicima bezuvjetno uskratiti daljnje snabdjevanje električnom energijom, te će isti biti prijavljeni kaznenoj vlasti, jer je to zločin ili barem prekršaj prevare; a njihova će imena biti objelodanjena u gradskim novinama.

Upozorava se nadalje da će pretplatnicima, koji bi zanijekali dozvolu za pregled namještaja biti bezuvjetno uskraćena daljnja opskrba električnom energijom.

Čehoslovački vlasnici pokrajinskih autonomnih obveznica Hrvatske, Slavonije, Slovenačke, Bosne-Hercegovine i Dalmacije imaju iste prijaviti najdalje do 31. decembra 1921. generalnoj upravi državnih dugova u Beogradu. Ove prijave moraju sadržavati: 1. Ime i prezime vlasnika, zanimanje, boravište i državnu pripadnost; 2. Vrst obligacije (naslov zajma), seriju, broj i nominalne obligacije; 3. Otkada se nahodi u posjedu vlasnika; 4. Gdje, kod kojeg državnog zavoda je slijedila isplata kupona-kamata.

Doprinos rapalskog dana. Do danas bilo je sakupljeno od gl. podružnice „Jugoslavenske Matice“ u Splitu K 101.793, a od podružnica: Šibenik 63.983-60, Makarska 7570, Benkovac 16530, Pučišće 5128, Sutivan 2129, Krilo-Jesenice 3282, K. Novi 4857, Grohote 564, Orebići 1-204.40, Komiža 5736, Starigrad 8760, Vrgorac 6000, Vis 10-776.40, Hercegovini 11.476, Trogir 2549, Hvar 4179, Korčula 14-044.40, Supetar 6100, Biato 17.075, Zlosela 1-071.60, Smokvica 3598, Stan-kovci 4768, Omiš 3156, Rab 6136, Skradin 1400, Sinj 11.873, Kotor 6960, Metković 1640, Imotski 14.737, Velaluka 11.031, Jelsa 16.943, Vrljica 1080, K. Kambelovac 1865, Odbor „Jug. Matice“ Primošten 2000.

Svega skupa doprinese podružnice 381.895-40 Kr. Ovdje nije ubrojena podr. Dubrovnik, koja još nije poslala obračun rapalskog dana, (Slijedi daljnji popis doprinosa).

Jesam li podmirmio pretplatu?

Hrvatska katolička štampa:

„Narodna Politika“, dnevnik u Zagrebu.

„Hrvatska Obrana“, dnevnik u Osijeku.

„Seljačke Novine“, seljački tjednik u Zagrebu.

„Jadran“, tjednik u Splitu.

„Narodna Straža“, tjednik u Šibeniku.

„Narodna Sloboda“, tjednik u Mostaru.

„Narodna Svijest“, tjednik u Dubrovniku.

„Đakovačke Pučke Novine“, tjednik u Đakovu.

„Radnička Svijest“, tjednik u Zagrebu.

„Hrvatske Pučke Novine“, tjednik u Sarajevu.

„Težačke Novine“, u Splitu.

„Hrvatska Prosvjeta“, u Zagrebu.

„Ženska Misao“, u Zagrebu.

„Krijes“, u Zagrebu.

„Luč“, u Zagrebu.

Katolici! Čitajte i širite katoličku štampu!

Dr. Vjekoslav Rismondo

specijalista za spolne (venerične, syfilitične) i kožne bolesti ordinira od 10¹/₂—11¹/₂ pr. p. i od 3—4 pos. p. u kući Makale II. pod na obali.

Državna razredna lutrija kraljevine SHS.**III. KOLO SREĆAKA.**

I. razred vučenje 2. i 3. siječnja 1922.

Glavni zgotitak 80.000 dinara.

Cijena cijele srećke . Din. 48.—
 „ polovine „ 24.—
 „ četvrtine „ 12.—
 „ osmine „ 6.—

Srećke se prodavaju kod

Zadružne gospodarske banke d. d. podružnice Šibenik.

Kalendari za 1922. godinu.

Danica K. 20 — s poštarinom K. 21'60. — Kalendar Srca Isusova i Marijina K. 16.— = s poštarinom K. 18.— =

NOVI MOLITVENIK.

Izašlo je treće izdanje molitvenika **KRUH NEBESKI**, vezan u platno. Cijene s poštarinom: 1 komad K. 32.—, 2 kom. K. 63.—, 5 kom. K. 156.—, 10 kom. K. 312.—, 50 kom. K. 1546.—.

Naručuju se kod „Narodne Prosvjete“ Zagreb I., Pošt. pret. 109. Tko nije član zadruge, neka novac pošalje unaprijed.

Prodaje se
Kavana i Hotel
„Jadran“

u Mandalini
 sa kućom i cijelim namještajem na vrlo lijepom položaju uz more.

Ponude prima:

Vlasnik ANTE DESPOT ph. MATE MANDALINA (kraj Šibenika).

TVORNICA KONOPA
GRGO UREM - ŠIBENIK.

Izrađiva svakovrsnih konopa za ribare, brodove i ostale potrebe prema narudžbi veće i manje, koji se mogu dobiti u svako doba.

Uvijek ih ima na zalih.

SOLIDNA I TOČNA IZRADBA — CIJENE UMJERENE.

Tvornica se nalazi između Suda i Bolnice u Varošu kuća br. 20.

Na prodaju su: 4 „dijanice“ zemljišta u Vrpolju, sa jednom ogradom, neobrađene, i to plemenština. Obratiti se Upravi lista.

Prodaju se: dva banka za trgovinu iz čvrstog drva. Obratiti se Upravi lista.

Najidealnija sredstva sadašnjosti na području moderne kozmetike su

„L Y O“

PREPARATI

Najbolji mirovni proizvodi!

„Lyo“ je vodeća marka Istoka!

Naši proizvodi dobivaju se svagdje!

Naručbe se izvršuju pouzdaćem!

„L Y O“

Prva ugoslavenska tvornica kozmetičkih preparata.
 ZAGREB, Vlaška ul. 125.

STAKLENE PLOČE

6 m/m debele poluzrcalne ploče prima marka „Vitrea“. Porcelan, šuplo, prešano, brušeno staklo, predmeti za rasvjetu kao i medicinske flašice i staklene lončice za mast i svjetiljke, otprema brzo sa tvornice i skladišta u Zagrebu kao i u potpunim kombiniranim vagonima uz tvorničke cijene.

SKLADIŠTE ČEŠKIH TVORNICA STAKLA I PORCULANA
 WEISS I DRUG, ZAGREB
 Paromlinska cesta 2.

JOSIP DREZGA - ŠIBENIK

Brzojavi: DREZGA - ŠIBENIK.

Telefon inter. 38.

VELIKA PRODAJA U ŽITARICAMA I KOLONIJALIMA.

Prodaja: Sećera, Kave, Pirinča, Sapuna, Građevnog materijala, Nafta, Benzina, Mašinskog ulja.

Sve uz cijene konkurencije.

AUTOGARAGE.**AUTOGARAGE.**

Narudžbe se obavljaju sa vlastitim prevoznim sredstvima: motornim lađama po moru, teretnim automobilima po suhu.

Export vina, ulja i rakije na veliko.

Glavno zastupstvo za Dalmaciju tvornice likera IVANA JELIČA u Šibeniku.

Građevni poduzetnik i ovlaštenu graditelj

FRANE ALFIER**preuzima uz garanciju sve gradnje**

kao što su visoke i niske novogradnje, renovacije, nadogradnje iz armiranog cementa i kamena; kanali oko kuća i depoziti za držanje vode na krovu od kuće od bilo koje veličine iz armiranog cementa.

SPECIJALISTA je u gradnji najmodernijih teraca, koje su najsigurnije protiv svakom propuštanju vode, kao i u gradnji plivaćih gatova, te svih vrsti brodova i jedrenjača sa motorima i elektromotorima bilo koje veličine, isto iz armiranog cementa.

Po uzoru i sistemu gradnje u Južnoj Americi preuzima i gradnje najmodernijih pročelja za zgrade iz cementa (imitacija kamena), kao što i najmodernijih i najekonomičnijih drvenih kuća od bilo koje veličine, koje se lako mogu prenašati s mjesta na mjesto. Ne treba za to imati vlastito zemljište, može se i unajmiti za potrebito vrijeme zgodni položaj.

Preuzimlje i projektiranje, te izradbu nacrti i troškovnika za sve ove radnje.

Svi zanimanci upozoruju se na ovaj ekonomski, solidni i vrlo jeftini način gradnje po svim najmodernijim sistemima.

Upute se daju u

Građevnoj poslovnici, Ulica sv. Franje br. 202.

Hrvatska zadružna tiskara u Šibeniku

prima na izradbu sve zasjecajuće radnje, te je opskrbljena vlastitom knjigovežnicom.

Izradba brza i solidna

Umjerene cijene.

Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“

P. N. Svećenicima, Crkvinarstvima i Trgovcima javljam, da izrađujem iz prvog pčelinjeg voska svijeće u svim veličinama, koje se ne krive, ne kaplju, ne dime i ne udaraju patvorinom.

Svaku kolikoću pčelinjeg voska i meda kupujem.

U zamjenu svijeća primam okapine.

Cijene umjerene!

Vlasnik

Odlikovane Tvornice voštanih svijeća

Uladimir Rulić - Šibenik.

POZOR! **NOVO!****PAPIRNICA
GRGO RADIĆ**

(prije A. et G. Rude)

ŠIBENIK (Glavna ulica).
Bogati izbor svih vrsti umjetničkih dopisnica, šibenskih razglednica, te dopisnica**za Božić i Novu godinu.**

Upravo stigli tjedni, mali džepni i mali zidni

KALENDARI.

Prodaja školskih potrepština, raznog papira te sve vrsti kancelarijskog pribora.

Trgovina raznih parfema, mirmirisnih sapuna, praška za zube i slično, te raznih igrački za djecu.

Cijene umjerene!

NOVO!**POZOR!****Bogato skladište šivaćih strojeva
SINGER**

kao i svih pojedinih dijelova šivaćih strojeva, šivaćih igala i mašinskog ulja.

Prodaja uz gotov novac i obročnu otplatu.

Na svakom je stroju naznačena cijena, koja je ista za cijelu Jugoslaviju.

**ANTE FRUA
ŠIBENIK Glavna ulica.**

Zastupnik gornje tvrtke za Šibenik i okolicu.

PAPIRNICA**E. DELFIN - ŠIBENIK**

Ražašilje: uz pouzeće, dok zalika traje, tek stiglih sljedećih predmeta:

Umjetničko izrađenih u bojama Božićnih i Nove godine razglednica sortiranih 100 komada Din. 25, pisaćeg papira u bojama 10/10 100 mapa Din. 180; cigaretnog papira dobre vrsti 10 kutija po 100 omotića u kutiji Din. 180.

Slika divno izrađenih Nj. Vel. Kralja Aleksandra veličina 48 x 68 Din. 15 komad, 10 komada din. 130, 50 komada din. 600, suviše prekrasno izradene slike u bojama, koje prikazuju „Srpsku Historiju“ veličina 55 x 75 komad Din. 25, te igračkih karata bečke tvornice „Platnik“, novinskog papira za omotavanje Din. 5 kgr., raznog kancelarijskog papira i drugih pisaničkih predmeta.

— Prodaja svakovrsnih novina. —

Preplatite se na „Narodnu Stražu“!

**Prva jugoslavenska odlikovana tvornica
Maraškina i Likera
PET R BUZOLIĆ - SPLIT**

Jadranska ul.

Telefon br. 274.

Proizvađa:

Prvoklasnu odlikovanu vrst: MARAŠKINA marke „SOKOL“ i „TRIGLAV“.

Obljubljene LIKERE: Višnjevicu - Pelinkovac - Kruškovac, i t. d.

Cognac Medicinal - Cognac Vieux - Jamaica i Tea Rum.

RAKIJE: Borovicu - Šljivovicu - Travaricu.

SIRUPE: Marenu - Granatinu - Frambua - Limonadu.

CIJENE UMJERENE!

Otprema brza i tačna. — Cijenik se šalje trgovcima na zahtjev.

**KNJIŽARA FILIP BABIĆ - ŠIBENIK
(HRVATSKA KNJIŽARNICA - ZADAR)**

Novo moderno uređen i povećan posao. — Potpuno skladište Jugoslav. knjiga. — Veliki sortiment knjiga stranih jezika. — Tvorničko skladište papira uz najjeftinije cijene. — Sav pribor za urede, općine i škole. — Skladište školskih knjiga. — Prima pretplate na stručne i periodične časopise svakog jezika i struke. — Muzikalije svake vrsti. — Pribor za pisaće strojeve Stenzil i Karbon-papiri.

Otprema brza i točna a cijene jeftine. — Solidna posluga.

Glavno Zastupstvo tvornica „Sufid“

Karbida, Kalciumcianamida i ostalih

umjetnih gnojiva za državu S. H. S.

Grubišić & Comp.

ŠIBENIK (Dalmacija)

Upute i cijene daje tvrtka na zahtjev.

Brzjavni: Cianamid

Telefon Br.

Otpremu robe sa stanice Bakar u luku i obratno, te ukrcaj na parobrode preuzima najbrže i najkulantnije

Opravništvo Dalmatie - Bakar

t. j. tt. FOREMPOHER i drug

Vlastita skladišta brašna, tjestenine
i žitarica

POMORSKA AGENCIJA.

Brzjavni: FOREMPOHER, Bakar

Telefon br. 14.

Zadružna gospodarska banka d. d.Glavna ulica br. 122
I. kat.

Podružnica Šibenik.

Brzjavni naslov: **Gospobanka**
Telefon br. 16.**Centrala Ljubljana.**

Podružnice: Đakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled. — Interesna zajednica sa: Sveopćom zanatlijskom bankom d. d. u Zagrebu i njenom podružnicom u Karlovcu, te Gospodarskom bankom d. d. u Novom Sadu.

Glavnica i pričuva skupa sa afilijacijama K. 50.000.000.

Podjeljuje trgovcima kredite, eskomptira mjenice, lombardira vrijednosne papire, kupuje i prodaje valute i devize, prima uloške na tekući račun i na knjižice te obavlja sve bankovne i burzovne transakcije uz najpovoljnije uvjete.